DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)
28. september 1994 *

I sag C-144/93,

angående en anmodning, som Bundesverwaltungsgericht i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Pfanni Werke Otto Eckart KG

mod

Landeshauptstadt München,

procesdeltager:

Landesanwaltschaft Bayern som repræsentant for det offentlige,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT L 33, s. 1),

har

* Processprog: tysk.

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D. A. O. Edward (refererende dommer), og dommerne R. Joliet og G. C. Rodríguez Iglesias,

generaladvokat: W. Van Gerven
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Pfanni Werke Otto Eckart KG ved advokat Klaus Alfred Schroeter, Hamburg

— Landesanwaltschaft Bayern ved Generallandesanwalt Walter Rzepka, Landesanwaltschaft Bayern

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Hendrik van Lier og Angela Bardenhewer, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der er afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 19. maj 1994 af Pfanni Werke Otto Eckart KG ved advokat Klaus Alfred Schroeter, Hamburg, og advokat

Walter Zwipf, München, af Landesanwaltschaft Bayern ved Oberlandesanwalt Jochen Mehler og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. juni 1994,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 26. november 1992 indgået til Domstolen den 6. april 1993 har Bundesverwaltungsgericht i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT L 33, s. 1; herefter benævnt »direktivet«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en tvist mellem selskabet Pfanni Werke Otto Eckardt (herefter benævnt »Pfanni Werke«) og Landeshauptstadt München vedrørende forpligtelsen til at angive et tilsætningsstof i den ingrediensliste, som er indeholdt i mærkningen af de omhandlede produkter.

3 Ifølge artikel 3 i direktiv 79/112 skal mærkningen af et levnedsmiddel omfatte en ingrediensliste. Denne regel indeholder en række undtagelser, herunder undtagel-

sen i artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led. Ifølge denne bestemmelse betragtes følgende stoffer ikke som ingredienser:

»tilsætningsstoffer ... der udelukkende er til stede i et levnedsmiddel, fordi de forefandtes i en eller flere af ingredienserne i det pågældende levnedsmiddel, dog kun såfremt disse tilsætningsstoffer ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren«.

4 Denne bestemmelse er i tysk ret gennemført ved § 5, stk. 2, nr. 2, i Lebensmittelkennzeichnungsverordnung af 22. december 1981 (bekendtgørelse om mærkning af levnedsmidler, BGBl. I, s. 1625, herefter benævnt »LMKV«), som den var affattet på tidspunktet for de faktiske omstændigheder. Ifølge denne bestemmelse betragtes følgende stoffer ikke som ingredienser: »De stoffer, der er nævnt i bilag 2 til Zusatzstoffverkehrsverordnung (bekendtgørelse om anvendelse af tilsætningsstoffer i markedsførte levnedsmidler), og aromagivende bestanddele, som forefandtes i en eller flere af ingredienserne i et levnedsmiddel, dog kun såfremt de ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren« (»sofern sie im Enderzeugnis keine technologische Wirkung mehr ausüben«). Difosfat E 450a var nævnt i bilag 2 til Zusatzstoffverkehrsverordnung af 10. juli 1984 (BGBl. I, s. 897), som blev ændret ved bekendtgørelse af 19. juni 1989 (BGBl. I, s. 1123).

5 Pfanni Werke, som fremstiller levnedsmidler på grundlag af tørrede kartoffelprodukter, tilsætter difosfat E 450a ved fremstillingen af ingrediensen »kartoffelpuréflager« for at undgå gråfarvning af produkterne, hvilket enzymerne ellers bevirker.

6 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Landeshauptstadt München påtalte over for selskabet, at det ikke angav det pågældende tilsætningsstof i varernes ingrediensliste. Landeshauptstadt henviste herved til, at difosfat E 450a påvirker færdigvarens farve og derfor bør betragtes som en ingrediens efter de nævnte

retsforskrifter. Den tilføjede, at Pfanni Werke ville få udstedt forbud og blive pålagt en bøde, såfremt selskabet fortsatte sin virksomhed uden at opfylde mærkningsforpligtelsen.

7 På foranledning heraf anlagde Pfanni Werke sag mod Landeshauptstadt München ved Bayerisches Verwaltungsgericht München (herefter benævnt »Verwaltungsgericht«), hvorunder selskabet gjorde gældende, at tilsætningsstoffet difosfat E 450a ikke spiller nogen rolle i færdigvaren og derfor ikke skal angives i ingredienslisten. Det tilsættes udelukkende kartoffelmassen for at undgå, at den ændrer farve, og kartoffelmassen er blot et overgangsprodukt ved fremstillingen af ingrediensen kartoffelpuréflager. Ved den efterfølgende tørring af kartoffelmassen kan farvningen af kartoffelflagerne i færdigvaren ikke længere ændres, da enzymerne i kartoffelcellerne neutraliseres på grund af opvarmningen.

8 Ved dom af 22. marts 1989 frifandt Verwaltungsgericht Landeshauptstadt München for Pfanni Werke's påstand med den begrundelse, at tilsætningen af difosfat E 450a var bestemmende for færdigvarens fremtræden og derfor skulle angives i mærkningen.

9 Pfanni Werke appellerede dommen til Bayerischer Verwaltungsgerichtshof. Selskabet fastholdt under henvisning til LMKV's § 5, stk. 2, nr. 2, at difosfat E 450a ikke længere havde nogen teknologisk funktion i færdigvaren.

10 Ved dom af 1. august 1990 stadfæstede Bayerischer Verwaltungsgerichtshof den indankede dom. I sin begrundelse tilsluttede appelretten sig Verwaltungsgericht's

fortolkning og henviste bl.a. til lovgivers ønske om, at forbrugerne i videst muligt omfang informeres om levnedsmidlers sammensætning og beskaffenhed.

11 Pfanni Werke indgav derpå revisionsanke til Bundesverwaltungsgericht. Ud fra den opfattelse, at tvisten rejste et problem vedrørende fortolkningen af de omhandlede fællesskabsforskrifter, har Bundesverwaltungsgericht udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»Har et tilsætningsstof stadig en teknologisk funktion i færdigvaren, såfremt det forhindrer, at ingrediensen ændrer farve under fremstillingen, og såfremt denne virkning fremdeles består i færdigvaren, uden at det herved kræves, at tilsætningsstoffet stadig forefindes i færdigvaren?«

12 Med dette spørgsmål ønsker den nationale ret i det væsentlige oplyst, om artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, i direktiv 79/112 skal fortolkes således, at et tilsætningsstof, som forhindrer, at en ingrediens ændrer farve under fremstillingen, ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren, når det ikke længere behøver at forefindes i færdigvaren for at forhindre en ændring af dennes farve.

13 Landesanwaltschaft Bayern, som har erklæret at varetage de samme interesser som Landeshauptstadt München, har gjort gældende, at ethvert tilsætningsstof, som direkte eller indirekte påvirker færdigvarens beskaffenhed, bør angives i ingredienslisten. Formålet med direktivet er at undgå, at forbrugerne vildledes af den mærkning, der benyttes på levnedsmidler, og i videst muligt omfang at informere dem om levnedsmidlers sammensætning.

14 Denne argumentation kan ikke tages til følge.

15 Som det fremgår af direktivets sjette betragtning bygger det på en forudsætning om, at det er nødvendigt at oplyse og beskytte forbrugerne, og det er til opfyldelse af dette formål, at direktivet pålægger producenterne pligt til at angive ingredienslisten ved mærkningen af deres produkter. Der er imidlertid fastsat en række undtagelser fra denne forpligtelse, herunder den nævnte undtagelse i artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led.

16 Det fremgår af disse bestemmelser, at direktivet kræver en effektiv og forståelig forbrugeroplysning, men ikke, som hævdet af Landeshauptstadt München, en udtømmende angivelse af de ingredienser, som anvendes ved fremstillingen af de omhandlede varer. I øvrigt ville direktivets artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, ikke have nogen mening, såfremt en sådan fortolkning lagdes til grund.

17 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at risikoen for gråfarvning af kartoffelmassen ikke længere består, når opvarmningen og tørringen af kartoffelmassen er afsluttet, hvorfor det ikke længere er nødvendigt, at difosfat E 450a forefindes i færdigvaren.

18 Herefter må det fastslås, at det i sagen omhandlede tilsætningsstof ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren, hvorfor det ikke skal nævnes i ingredienslisten, da det i så fald kan vildlede forbrugerne.

19 Det forelagte præjudicielle spørgsmål må herefter besvares med, at direktivets artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, skal fortolkes således, at et tilsætningsstof,

som forhindrer, at en ingrediens ændrer farve under fremstillingsprocessen, ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren, når det ikke længere behøver at forefindes i færdigvaren for at forhindre en ændring af dennes farve.

Sagens omkostninger

20 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Bundesverwaltungsgericht ved kendelse af 26. november 1992, for ret:

Artikel 6, stk. 4, litra c), nr. ii), første led, i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om

mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler skal fortolkes således, at et tilsætningsstof, som forhindrer, at en ingrediens ændrer farve under fremstillingsprocessen, ikke længere har nogen teknologisk funktion i færdigvaren, når det ikke længere behøver at forefindes i færdigvaren for at forhindre en ændring af dennes farve.

Edward Joliet Rodríguez Iglesias

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 28. september 1994.

R. Grass

Justitssekretær

D. A. O. Edward

Formand for Første Afdeling